

§ 400

Helsingin yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma

HEL 2012-012586 T 10 03 02 00

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti hyväksyä 13.11.2012 päivätyn lähtökohdat ja työohjelman liitteineen Helsingin uuden yleiskaavan laatimisen pohjaksi ja merkitä tiedoksi 13.11.2012 päivätyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman.

Helsingin yleiskaava koskee koko Helsingin aluetta lukuun ottamatta Östersundomia, jonne ollaan laatimassa kuntien yhteistä yleiskaavaa.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Marja Piimies, yleiskaava-arkkitehti, puhelin: 310 37329
marja.piimies(a)hel.fi
Anne Karlsson, johtava yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Matti Kivelä, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37145
matti.kivela(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, puhelin: 310 37251
jouni.kilpinen(a)hel.fi
Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma, päivätty 13.11.2012
- 2 Helsingin seudun ja Helsingin väestökehitys, toteutunut väestönkasvu ja projektiot vuoteen 2050
- 3 Yleiskaavavarantoeselvitys 2012
- 4 Kaupunkitaloudellisia tarkasteluja yleiskaavan lähtökohdaksi
- 5 Arjen saavutettavuus pääkaupunkiseudulla: makrotaso
- 6 Kansainvälinen yleiskaavavertailu, eurooppalaiset yleiskaavat
- 7 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, päivätty 13.11.2012

Päätösehdotus

Kaupunkisuunnittelulautakunta päättäneen hyväksyä 13.11.2012 päivätyn lähtökohdat ja työohjelman liitteineen Helsingin uuden yleiskaavan laatimisen pohjaksi ja merkitä tiedoksi 13.11.2012 päivätyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman.

Helsingin yleiskaava koskee koko Helsingin aluetta lukuun ottamatta Östersundomia, jonne ollaan laatimassa kuntien yhteistä yleiskaavaa.

Esittelijä

Johdanto

Helsingin uusi yleiskaava laaditaan siten, että se mahdollistaa Helsingin seudun nykyisen ydinkaupungin kehittämisen kuntarajoista riippumatta. Kaavaprosessi nivoutuu yhteen koko Helsingin seudulla tekeillä olevien tai käynnistettävien suunnitteluprosessien kanssa. Erityisesti pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä koko kaavatyön ajan.

Yleiskaavaehdotuksen on tarkoitus olla kaupunginvaltuuston käsittelyssä vuonna 2016.

Yleiskaava on Helsingissä laadittu 2-3 valtuustokauden välein. Voimassa oleva yleiskaava, Helsingin yleiskaava 2002, on koko kaupunkia koskevista yleiskaavoista ensimmäinen oikeusvaikutteinen yleiskaava. Se on tullut voimaan 19.1.2007 lukuun ottamatta Malmin lentokentän aluetta.

Toimintaympäristön muutos on luonut yleiskaavan uudistamistarpeen. Väestönkasvu, asuntotarjonnan mahdollistaminen, kaavavarannon hiipuminen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen sekä hyvän kaupunkielämän edellytysten varmistaminen edellyttävät uutta yleiskaavaa. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että yleiskaava on ajan tasalla.

Hyvään kaupunkielämään kuuluu palvelujen saatavuus, palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuus sekä viihtyisä ja turvallinen kaupunkiympäristö. Kohtuuhintaisen asumisen mahdollistaminen on ydinkysymys sekä kaupunkilaisten että kaupunkitalouden näkökulmasta.

Yleiskaavan lähtökohtia on tarve sovittaa maankäyttö ja liikenne entistä tiiviimmin toisiinsa. Tässä seudullisella liikennejärjestelmällä, erityisesti raideliikenneverkostolla on suuri rooli.

Ilmastonmuutos ja kaupungin kyky sopeutua siihen sekä energiakysymykset ovat niin ikään tärkeässä asemassa. Teknisen infrastruktuurin osalta on kysymys yhdyskunnan huoltovarmuuden turvaamisesta.

Sopeutuminen nopeasti muuttuviin taloudellisiin olosuhteisiin ja paineisiin on työohjelman laadintahetkellä korostunut. Tulevaisuuden Helsinki voidaan myös nähdä hyvin toimivana ja resurssien käytön kannalta tehokkaasti johdettuna kaupunkina.

Yleiskaavan keskeiset lähtökohdat

Yleiskaavalla on suuri vaikutus helsinkiläisten elämään. Se vaikuttaa siihen, kuinka helppoa on liikkuminen töihin, palveluihin, kotiin ja harrastuksiin sekä siihen, löytyykö Helsingistä kohtuuhintaisia asuntoja erilaisiin elämänvaiheisiin. Yritysten sijoittumisen ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksien kannalta yleiskaavalla on olennainen rooli.

Yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta ja muuta tarkempaa suunnittelua. Helsinki on lähes kokonaan asemakaavoitettu, joten nykyisiä asemakaavoja tullaan muuttamaan uuden yleiskaavan pohjalta.

Väestönkasvu, palvelujen ja hyvän kaupunkielämän varmistaminen kasvavalle väestölle sekä kaupunginosien tasapainoinen kehitys, elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen, Helsingin asema seudulla sekä ilmastonmuutokseen reagoiminen edellyttävät uutta yleiskaavaa.

Vaikka Helsinki tulee muuttamaan ja maankäyttö tiivistymään, sen erityispiirteet ja hienot paikat halutaan säilyttää.

Väestönkasvu ja asumisen kaavavaranto

Uusimman, yleiskaavatyön pohjaksi laaditun väestöennusteen mukaan väestö voi kasvaa Helsingin seudulla (14 kuntaa) vuoteen 2050 mennessä 600 000 henkilöllä. Tiettyjen oletusten toteutuessa lähes puolet tästä kasvusta saattaa tulla Helsingin nykyisten hallinnollisten rajojen sisäpuolelle. Väestönkasvun painottuminen seudun ytimeen voi olla perusteltua tiiviin ja vähähiilisen kaupunkirakenteen sekä työvoiman saatavuuden kannalta. Myös väestön huoltosuhde paranee vanhenevassa kaupungissa, koska muuttavasta väestöstä suurempi osa on työikäistä.

Yleiskaava 2002:ssa ja sitä täydentävissä osayleiskaavoissa ei ole jäljellä tulevaisuuden tarpeisiin riittävästi asemakaavoitettavia alueita. Riittävän asuntotuotannon mahdollistamisen ohella Helsingin on pystyttävä tarjoamaan kohtuuhintaisia asuntoja kasvavalle väestölleen. Tämä ei ole mahdollista ilman uutta yleiskaavaa.

Kaupunkitalouden näkökulmasta korkeat asuntojen hinnat aiheuttavat sosiaalisia ongelmia ja heikentävät talouden toimintaedellytyksiä vaikeuttaen oleellisesti työmarkkinoiden toimintaa mm. tekemällä työvoimasta kalliimpaa ja luoden työvoimapulaa. Yleiskaavalla tulee huolehtia kaavavarannon varmistamisesta pitkälle tulevaisuuteen.

Hyvä kaupunkielämä

Yleiskaavassa on tärkeää osoittaa kaupunkirakenne, joka mahdollistaa työpaikkojen ja palvelujen hyvän saavutettavuuden. Vapaa-ajan

aktiviteettien tarjonta hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella ja viheralueiden saavutettavuus ovat tärkeä osa vireää ja kiinnostavaa kaupunkia. Merellisyys: rannat, meri ja saaristo ovat olennainen osa Helsinkiä. Tärkeää on säilyttää ja kehittää Helsingille tyypillisiä yhtenäisiä viherverkostoja, metsiä, monimuotoista maisemaa ja kaupunkiluontoa sekä kulttuuriympäristöjä.

Kaupungin toimivuuden ohella arjen estetiikalla ja kaupunkitilan koetulla laadulla on suuri merkitys kaupungissa ja kaupunkilaisten hyvinvoinnille.

Pääkaupunkiseudulla sosiaalinen eheys ja alueiden eriarvoistumisen ehkäiseminen vaativat määrätietoisia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat pitkällä aikavälillä. Asuntorakenteen monipuolisuuteen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Alueiden profiileja on mahdollista tasapainottaa täydennysrakentamisen yhteydessä.

Energia ja ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen hillintätoimet ja samanaikainen ilmastonmuutokseen sopeutuminen pakottavat kaupungit ja yhdyskunnat pohtimaan kestävästä yhdyskuntarakennetta kaikkialla maailmassa.

Kaupunkisuunnittelun keinot ilmastonmuutoksen hillinnässä voidaan jakaa suoraan ja välillisesti vaikuttaviin keinoihin. Maankäytön suunnittelussa merkittävimpänä keinona voidaan pitää yhdyskuntarakenteen tiivistämistä, jolla on suora vaikutus liikkumistarpeeseen ja sen kautta yhdyskunnan aiheuttamiin liikenteen kasvihuonekaasupäästöihin. Näin ollen väestönkasvu seudulla edellyttää kaupunkirakenteen tiivistämistä varsinkin sen ydinalueella Helsingissä.

Elinkeinotoiminnan turvaaminen

Monipuolinen elinkeinorakenne edellyttää erilaisia toimitila-alueita sekä sijainniltaan että tilatarjonnaltaan. Useilla Helsingin yritysalueilla on paineita muuttua joko kokonaan tai osittain asumiseen. Tämä ei kaupungin monipuolisen kehityksen ja kaupungin talouden kannalta ole aina toivottavaa. Yleiskaavassa on mahdollista näyttää kaupungin vahva tahtotila yritysalueidensa kehittämiseen.

Helsinki on koko maan suurin työpaikka-alue. Kaikista Suomen työpaikoista 17 % ja Helsingin seudun työpaikoista 55 % on Helsingissä. Helsingin ydinkeskusta ja kantakaupunki muodostavat koko seudun elinkeinotoiminnan vahvimman alueen. Kaupunkitalouden näkökulmasta kaupungistuminen tuottaa ns. agglomeraatioedun (kasautumisedun), joka nostaa yritystoiminnan tuottavuutta

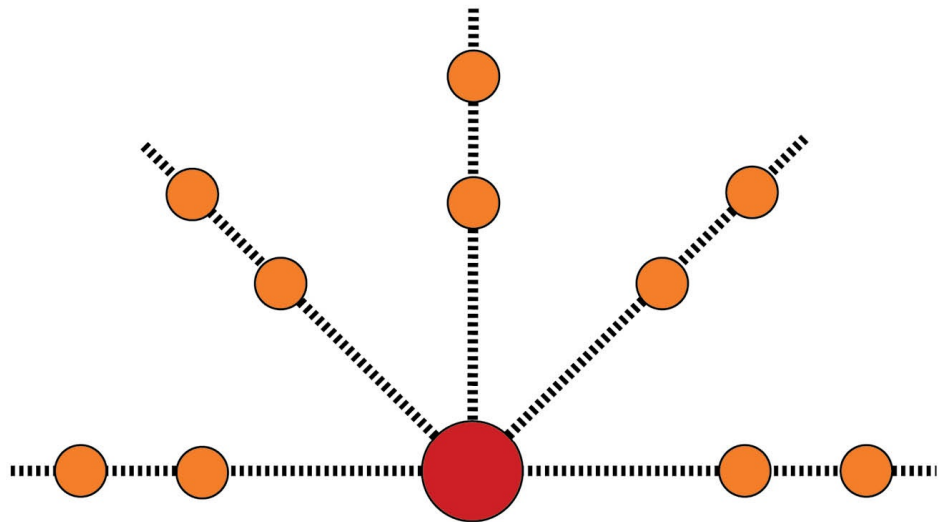

merkittävästi. Siksi yleiskaavassa tulee ratkaista se, miten agglomeraatioetua voidaan määrätietoisesti hyödyntää.

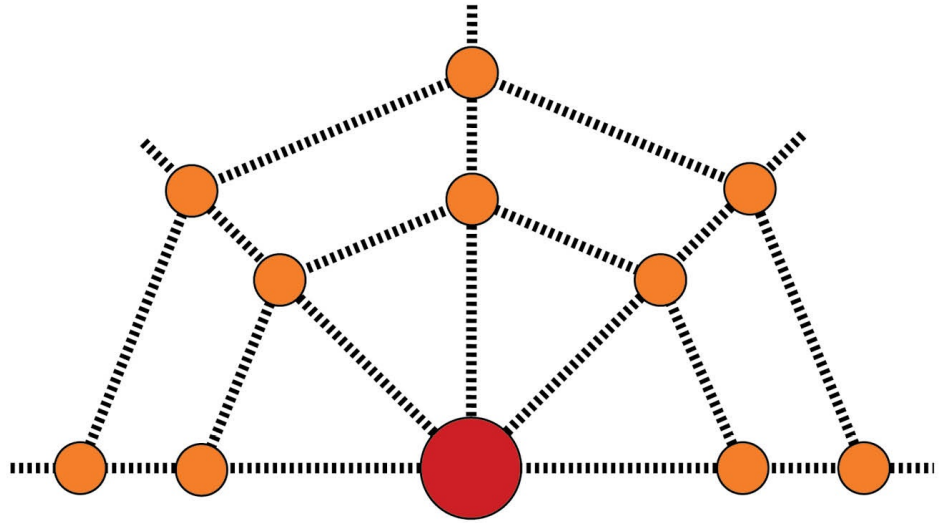
Raideliikenteen verkostokaupunki

Keskeiseksi teemaksi on noussut ajatus raideliikenteen verkostokaupungista ja laajenevasta vahvasta pääkeskuksesta - kantakaupungista. Tällainen kaupunkimalli mahdollistaa palvelujen parhaan saavutettavuuden, tehokkaan joukkoliikenteen, laadukkaan pyöräily-, kävely- ja virkistysalueverkoston sekä parhaat elinkeinoelämän kehittämismahdollisuudet ja hyvän kaupunkielämän.

Helsinkiä tarkastellaan myös osana pääkaupunkiseutua ja Helsingin seutua. Lisäksi verkostomallissa on kansainvälinen ulottuvuus. Paitsi seudun ydinkaupunki, Helsinki on osa eurooppalaisten suurkaupunkien verkostoa.

Nykyinen sormimainen raideliikenne

Saavutettavuuteen perustuva tulevaisuuden raideliikennekaupunki

Yleiskaavatyötä varten laadittavat suunnitelmat ja selvitykset

Selvitykset

Yleiskaavan lähtökohtia ja työohjelmaa varten sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman pohjaksi on vuoden 2012 aikana laadittu seuraavat perusselvitykset, jotka ovat työohjelman liitteinä (esityslistan liitteet 2-6):

- Väestöennuste (Kaupunkitutkimus TA, Tietokeskus)
- Yleiskaavavarantoseelvitys 2012 (Kaupunkisuunnitteluvirasto)
- Saavutettavuustarkastelut (Kaupunkisuunnitteluvirasto)
- Kaupunkitaloudelliset tarkastelut yleiskaavan lähtökohtien pohjaksi (Kaupunkisuunnitteluvirasto),
- Kansainvälinen yleiskaavavertailu (Kaupunkisuunnitteluvirasto).

Laadittujen selvitysten ohella on käynnistynyt muita selvityksiä ja tutkimuksia sekä maankäyttötarkasteluja, joiden sisältö käy ilmi listan liitteenä olevista työohjelmasta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Tekeillä olevia selvityksiä ovat mm. palveluita ja elinkeinotoimintaa koskevat selvitykset sekä viheralueiden strateginen kehityskuva. Yleiskaavan liikenneselvityksiä ja -suunnitelmia laaditaan rinnan seudun liikennejärjestelmäsuunnittelun kanssa. Energiaan ja ilmastonmuutokseen liittyy mm. tekeillä oleva tarkastelu Helsingin

seudun vaihtoehtoisten alueellisten väestönkasvuskenaarioiden ilmastovaikutuksista. Teknistaloudelliset selvitykset painottuvat pitkälti kaavan vaikutusarviointien yhteyteen, mutta tarpeellisia selvityksiä käynnistetään myös maankäyttösuunnitelmien pohjaksi.

Kaupunkitalouden näkökulma on tärkeä osa yleiskaavatyötä ja erityisesti kaavan vaikutusten arviointia. Kaupunkitaloudellisia tarkasteluja tehdään koko yleiskaavatyön ajan.

Maankäyttötarkastelut

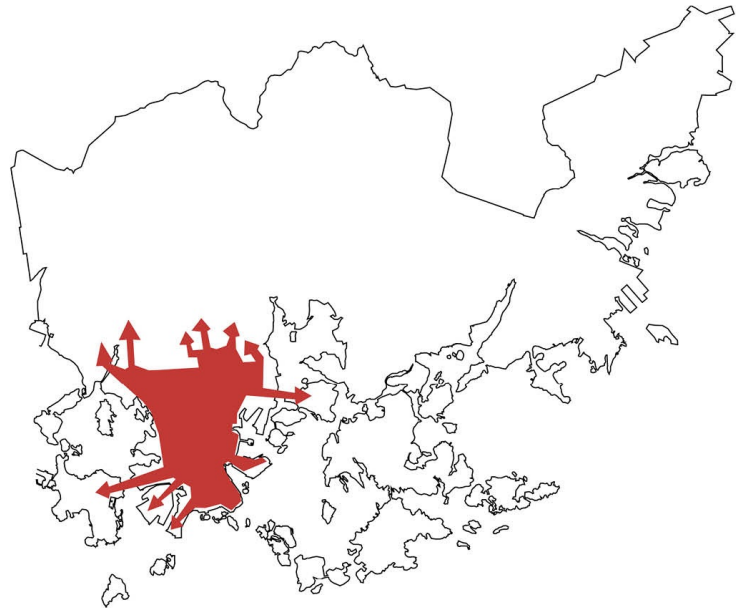
Maankäyttötarkastelujen osalta keskeisimpiä ovat poikittaisiin joukkoliikenneyhteyksiin, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvien alueiden maankäyttöperiaatteiden täsmentäminen.

Jokeri I on muuttumassa raidejokeriksi vuonna 2020. Jokeri II alkaa liikennöidä bussilinjana vuonna 2015. Uuden yleiskaavan tavoitteena on lisätä näihin keskeisiin poikittaisiin runkolinjoihin tukeutuvaa maankäyttöä niin, että niiden muuttaminen raiteille mahdollistuu. Myös suunnitteilla olevan Otaniemestä Viikkiin ja ehkä jopa Myllypuroon liikennöivän ns. Tiederatikan varsi sekä nykyiset raideliikenteen asemanseudut ovat tärkeitä tarkastelukohteita.

Olennaista on kehittää joukkoliikenteen solmukohdista ja merkittävien raideliikenteen pysäkkien ympäristöistä osakesukuksia, joissa lähipalvelut ovat kävely- tai pyöräilyetäisyydellä. Liikkumisen niihin palveluihin ja työpaikoille, jotka eivät löydy kotikaupunginosasta, tulee olla mahdollista sujuvalla joukkoliikenteellä. Palvelut ja sujuva joukkoliikenne puolestaan tarvitsevat tuekseen tiivistä asunto- ja työpaikkarakentamista.

Toisena lähtökohtana tarkastellaan, millaisia maankäytön mahdollisuuksia avautuu, jos sisääntuloväyliä asteittain tai osittain tunneloidaan, katetaan tai muutetaan moottoriteistä tai moottoritiemäisistä kaduista kaupunkibulevardeiksi.

Kun seutu kasvaa, myös ydin laajenee. Moottoritiemäisten ympäristöjen ottamisella tehokkaammin rakentamiskäyttöön, on kantakaupungin tiivistä ja vetovoimaista korttelirakennetta mahdollisuus laajentaa. Se on luonnollinen ja ekotehokas kehityskulku kasvavassa kaupungissa. Samalla suurten väylien estevaikutusta voidaan poistaa myös esikaupungeissa. Väylien meluhaittojen vähentämiseen on mahdollista etsiä uusia kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Maankäyttö- ja liikenneratkaisujen yhteisvaikutukset ja tarvittavien investointien kustannus-hyötysuhteet arvioidaan yhteiskuntataloudellisesta näkökulmasta.

Kun seutu kasvaa, myös ydinkaupunki laajenee

Yleiskaavan rakenne

Uusi yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta arviolta jaksolla 2016-2030. Kaavatyössä on kuitenkin tarpeen tarkastella kaupungin ja seudun kehitystä pidemmällä aikavälillä. Tämän vuoksi yleiskaavatyöhön liittyy visio-osa, eräänlainen kehityskuva vuoteen 2050 saakka.

Yleiskaavan esitystapa ja tarkkuus määräytyvät sen mukaan, mitkä ovat välttämättömät asiat, jotka kaavakartalla tulee esittää ja kuinka tarkasti niistä tulee määrätä sekä mitkä asiat vaativat joustovaraa. Kaavakartan tarkkuus määrittyy työn kuluessa.

Toteutusohjelmassa esitetään se, millä keinoilla yleiskaavan tavoitteisiin voidaan päästä. Siinä voidaan määritellä myös yleiskaavan toteuttamisaikataulu ja -järjestys.

Yleiskaavan aikataulu

Yleiskaavan laatiminen tulee vireille 13.11.2012 päivätyllä osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla.

Vuonna 2013 laaditaan yleiskaavan Visio 2050 sekä erilaisia maankäyttösuunnitelmia vuorovaikutuksessa kaupunkilaisten ja sidosryhmien kanssa. Niiden pohjalta valmistellaan yleiskaavaluonnos. Tavoitteena on, että visio käsitellään

kaupunkisuunnittelulautakunnassa vuonna 2013. Kaavaluonnoksen käsittelyssä tavoiteaikataulu on vuosi 2014.

Vuonna 2014 yleiskaavaluonnosta tarkennetaan yleiskaavaehdotukseksi kaavaluonnoksesta saadun palautteen, vaikutusten arviointien, selvitysten yms. pohjalta. Samalla laaditaan kaavan toteuttamisohjelma. Tämänhetkisen arvion mukaan yleiskaavaehdotus on kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyssä vuonna 2015 ja kaupunginhallituksen sekä kaupunginvaltuuston käsittelyssä vuoden 2016 aikana.

Vaikutusten arviointi

Kaavan vaikutuksia arvioidaan koko kaavatyön ajan. Vaikutusarviointit pohjautuvat olemassa oleviin sekä kaavaprosessin kuluessa laadittaviin selvityksiin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa luetellaan yksityiskohtaisemmin arvioitavat vaikutukset. Luettelo täydentyy tarpeen mukaan työn kuluessa.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa sekä yhteistyönä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa on kehitetty erilaisia suunnittelua tukevia arviointimenetelmiä, kuten ekotehokkuuden arviointiin soveltuvia työkaluja sekä kaavoituksen arviointi- ja seurantajärjestelmä. Näitä työkaluja on mahdollisuus käyttää myös kaavan vaikutuksia arvioitaessa. Saavutettavuustarkasteluja tehdään koko kaavatyön ajan ja niitä käytetään arvioitaessa kaavan vaikutuksia.

Viestintä ja vuorovaikutus

Hankkeen viestinnän ja vuorovaikutuksen tavoitteena on, että kaikki asiasta kiinnostuneet saavat tietoa suunnittelusta ja voivat samalla osallistua keskusteluun Helsingin tulevaisuudesta.

Yleiskaavan valmisteluun voi osallistua koko suunnitteluprosessin ajan useilla eri tavoilla: tulemalla mukaan erilaisiin tilaisuuksiin, osallistumalla keskusteluun yleiskaavan verkkosivuilla, ottamalla yhteyttä suunnittelijoihin tai jättämällä mielipiteen virallisina nähtävilläoloaikoina.

Prosessin käynnistää kaikille avoin seminaarisarja kaupungin tulevaisuudesta ja yleiskaavan eri teemoista. Se järjestetään marraskuun 2012 ja toukokuun 2013 välisenä aikana. Teemoja käsitellään myös pienemmissä kohderyhmille suunnatuissa tilaisuuksissa ja huhtikuussa 2013 Laiturilla järjestettävillä kaupunkisuunnittelumessuilla.

Yleiskaavan verkkosivujen blogi avaa näkökulmia kaupungin kasvuun ja yleiskaavan teemoihin. Blogiin kirjoittavat hankkeen valmistelijat ja

eri alojen asiantuntijat. Kaikki osalliset voivat ehdottaa käsiteltäviä aiheita ja osallistua keskusteluun. Verkkosivut ovat osoitteessa www.yleiskaava.fi.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Marja Piimies, yleiskaava-arkkitehti, puhelin: 310 37329
marja.piimies(a)hel.fi
Anne Karlsson, johtava yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi
Matti Kivelä, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37145
matti.kivela(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, puhelin: 310 37251
jouni.kilpinen(a)hel.fi
Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma, päivätty 13.11.2012
- 2 Helsingin seudun ja Helsingin väestökehitys, toteutunut väestönkasvu ja projektiot vuoteen 2050
- 3 Yleiskaavavarantoeselvitys 2012
- 4 Kaupunkitaloudellisia tarkasteluja yleiskaavan lähtökohdaksi
- 5 Arjen saavutettavuus pääkaupunkiseudulla: makrotaso
- 6 Kansainvälinen yleiskaavavertailu, eurooppalaiset yleiskaavat
- 7 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, päivätty 13.11.2012

Päätöshistoria

Kaupunkisuunnittelulautakunta 13.11.2012 § 384

Pöydälle 13.11.2012

HEL 2012-012586 T 10 03 02 00

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Marja Piimies, yleiskaava-arkkitehti, puhelin: 310 37329
marja.piimies(a)hel.fi
Anne Karlsson, johtava yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37444
anne.karlsson(a)hel.fi

20.11.2012

Ykp/1

Matti Kivelä, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37145
matti.kivela(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, puhelin: 310 37251
jouni.kilpinen(a)hel.fi
Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi